

Srednja vzgojiteljska šola in gimnazija Ljubljana

Domače Branje

Anton Tomaž Linhart

TA VESELI DAN ALI MATIČEK SE ŽENI

1. Dramske osebe razvrstite glede na pripadnost družbenemu stanu in določite, iz katerih družbenih stanov izhajata protagonist in antagonist v komediji.

Baron in njegova žena spadata v najvišji družbeni stan. Za njima je Žužek, ki je graščinski oskrbnik oz. kancelir, k njemu tudi spada Budalo, ki je pisar oz. šribar. Za njima spadata pa še Jerca, ki je županova hši in advokat Zmešnjava. Nato sledita Matiček, ki je bil vrtnar in Nežka, Rozalina služkinja. Najnižje bi uvrstila Marka, Jaka, Gašperja in Tončka.

Antagonist v tej komediji je Baron, ki je z vrha družbenega stana, protagonist pa je glavna oseba Matiček. Matiček je vrtnar oz. delavec Barona in ne spada najnižje v družbeni stan vendar bolj v sredino.

2. Označite Matička in barona Naletela s po tremi bistvenimi lastnostmi (in oznake utemeljite). Pri tem razložite tudi baronov priimek.

Matiček: Je pameten in se velikokrat reši iz problemov, saj zna svojo pamet domiselno uporabiti v različnih situacijah. Precej je zaljubljen v njegovo Nežko in ji vedno izkazal njegovo zvestobo, vendar zna biti tudi ljubosumen saj Nežko neizmerno ljubi in jo želi imeti zase. Bil je tudi precej samozavesten, kar je podpiral njegov iznajdljiv značaj. Upal si je spletkariti proti Baronu in bil dovolj pogumen izvesti njegove naklepe zoper njega in za podporo zraven vključil tudi drugo osebo.

Baron Naletel: Je pravo nasprotje Matička, zaradi njegovega statusa precej brezdelen, vendar zelo ukazovalen do drugih oseb, poleg tega pa je bil tudi precej zaverovan vase, kar je tudi pričakovano od osebe v takšnem družbenem stanu. Bil je nezvest do svoje Gospe, saj je neprestano pogledoval za Nežko čeprav je ljubil svojo ženo in ona njega. Izpadel je tudi precej neumen in nepošten. Dobila sem vtis, da je tudi nekako zmeden, kar pojasnjuje njegov priimek Naletel, saj je v zgodbi velikokrat 'naletel' na prizorišče dogajanja in včasih tudi čisto nepričakovano, npr. Ko sta se Nežka in Tonček pogovarjala v sobi in je vmes Baron naletel na prizorišče, kar je povzročilo, da se je Tonček mogel skriti.

3. Kdo v tej komediji zastopa stara, že preživeta načela? Kdo zastopa razsvetljsko miselnost in katere razsvetljske ideje razglaša? V kateri situaciji se to zgodi?

Menim, da stara načela zastopajo Matiček, Nežka in Gospa, ker se potegujejo za vrednoto zvestobe v zakonu oz. razmerju. Nežka in Matiček se imata oba neizmerno rada in sta si precej zvesta, Gospa podpira njuno ljubezen in zvestobo, saj si sama tudi želi takšno zvestobo od Barona.

Baronu pa ni toliko mar do zvestobe, čeprav ljubi svojo ženo in ona njega. Baron je sam omenil, da ko se naveliča ene ženske gre do druge in s tem je prikazal svojo nezvestobo. Baronu bi pripisala razsvetljsko mišljenje, ker je ljubezen in ženske jemal bolj za zabavo v nasprotju z starejšim mišljenjem, ki je strogo nakazoval na zvestobo.

4. Navedite priložnosti, ob katerih se baron ujame v past. Kdo v teh primerih Matičku pomaga?

V šestem in sedmem nastopu se Baronu ni vse izšlo po planu, dogajanje sem razumela kot nekakšno nezgodo in nenamerno past. Takrat, ko vstopi v sobo v kateri je bila Nežka in skrity Tonček ji je izpovedal svojo ljubezen, kar je Tonček slišal. Ker pa je želel biti diskreten se je tudi on skrily v sobo, ko je zaslišal, da Žužek prihaja v sobo. Na koncu, ko je slišal več kot je želel se je prikazal in pobesnel. Prav zaradi tega sta njegov pristop in pogovor z Nežko bila razkrinkana in ni uspel v diskretnosti.

5. Kakšna se vam zdi baronica Rozalka? Kdo pomaga njej, komu ona?

Rozalka se mi ne zdi, kot povprečna baronova žena. Veliko komunicira s služabniki in delavci graščine. Rada jim tudi pomaga, še posebej pa če je v načrtu vključen Baron. Delno je tudi pomagala Matičku in Nežki, ko sta prosila če bi gostje lahko prišli plesati v graščino. Njej je pa veliko pomagala njena služkinja Nežka s katero sta držale skupaj in nakazovali na prijateljstvo. Predvsem ji je pomagala z njenim problematičnim in nezvestim Baronom.

6. Kako se kaže sobivanje Slovencev in nemške gospode – kot problematično ali kot naravno, sprejemljivo? Utemeljite s primerom.

Sobivanje med liki se mi zdi sprejemljivo in glede na takratne razmere precej neproblematično. Služabniki oz. nižji stan je izkazoval precejšnje spoštovanje do Barona in Gospe, kar je tudi pričakovano. Vendar za tem spoštovanjem je Matiček s svojo predrznostjo izkazoval rahlo nespoštovanje do Barona. Zanimiv mi je bil predvsem odnos med Gospo in njeno služkinjo Nežko. Povezovala ju je njuna situacija ljubimcev. Sicer je Nežka Gospo zelo spoštovala in dobila sem vtis, da sta si ustvarile prijateljstvo, kjer si pomagata in podpirata druga drugo v različnih situacijah.

Kot primer sem si izbrala začetek pogovora v drugem aktu, prvi nastop, kjer se pokaže Nežkina iskrenost in spoštovanje do Gospe, saj ji je nemudoma vse povedala vendar pazila na njen pristop, Gospa se je pa le zmenila za Barona in ni bila Nežki nevoščljiva ali jezna nanjo.

Gospa: *se vrže na stol.* Vrata zapri, Nežka, in povej mi vse natanko!

Nežka: Jaz jim nisem nič zatajila, vaša gnada.

Gospa: Al je mogoče, Nežka? Zapeljati te je hotel?

Nežka: Zapeljati ravno ne; so me le hoteli kupiti.

7. Kaj vam je bilo v tej komediji všeč, kaj vas je motilo?

Všeč mi je bila količina zapletov v zgodbi. Sicer so me sprva rahlo zmedli in nisem si takoj zapomnila kdo vse je pogledoval za kom in kdo je smer ter kdo ne. Zabavna se mi je zdela komična podpora v zgodbi polne romance, spletkari in zamer, saj je bila potrebna za popestritev vseh zapletov. Precej je bilo tudi nepredvidljivih trenutkov in drame, kar se je sčasoma zdelo primerno v tej zgodbi. Z zaključkom nisem bila zadovoljna, saj je komedija imela klišejski srečen konec, kar je bilo vselej pričakovano od komedije. Motil me je tudi jezik v zgodbi, saj je rahlo drugačen od današnjega in ima veliko neznanih in germaniziranih besed, ki so sicer bile v slovarju vendar so me vseeno motile.

8. Navedite tri značilnosti Linhartovega jezika.(Pri tem opazovanje poteka podobno kot pri Trubarju in Svetokriškem. Ne iščemo stilnih sredstev!) Značilnosti podkrepite s primeri.

V besedilu so bile zelo opazne neznane besede. Med njimi so bili številni germanizmi, ki so bili za takratni čas precej veljavni in verjetno so bili pogosti tudi zato, ker je Linhart sprva pisal v nemščini (primeri: falen, glaž, glih, jaga, lušt, marš, štenge, šribar, ...). Opazni so tudi narečni izrazi, večinoma gorenjski in tudi dolenski. Na to je verjetno vplivalo okolje v katerem je Linhart živel (primeri: boršt, dami, doktoriti, folš, kekljati, korajžen, zglihati, ...). Ker pa je bila knjiga napisana v starejših časih in ne današnjem sodobnem času so poleg germanizmov in narečja opazni tudi starinski izrazi, ki se navezujejo na prejšnji omenjeni značilnosti (primer: gnada, gnadljiv, krišpati glavo, ljubiček, ...)